

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2023

DANISH
HIGHER LEVEL

Monday, 19 June
09:30 - 12:30

Læs nedenstående artikel og besvar spørgsmålene i opgave I, II og III.

Alle svar skal skrives på dansk.

Maksimum 100 point

Bodil Jessen har skrevet debatindlægget "Opråb fra gymnasielærere: Elever kan ikke læse en bog" (Tekst 1), trykt i dagbladet *Berlingske Tidende* den 23. september 2016.

Tekst 1

Opråb fra gymnasielærere: Elever kan ikke læse en bog Introduktion

Gymnasieelever har svært ved at koncentrere sig om at læse en helt almindelig bog. Når det gælder de gamle kanoniserede klassikere i den danske litteratur, går det helt galt. Det gider de slet ikke.

To dansklærere i gymnasiet beskriver i kronikken i *Berlingske* lørdag et presset danskfag, hvor især den ældre litteratur er presset i baggrunden. Litteraturlæsningen er et miskendt barn, og Danmark risikerer at blive et land, hvor de unge ikke kender klassiske forfattere som Henrik Pontoppidan, Herman Bang og Martin Andersen Nexø, skriver de.

»Mange unge i gymnasiet er i tiltagende grad ikke i stand til at læse eller skrive tekster, der afviger særlig meget fra det typiske **afkodningsniveau**, der fylder deres fritid, hvilket truer med at gøre dem historieløse og dårligt udrustede dannelsesmæssigt... Man bliver vis af at læse, men det kræver evne til at koncentrere sig i mere end fem minutter ad gangen, færdighed i at læse litterært sprog med et højere lixtal end internettets korte opslag og ikke mindst et bredt ordforråd og sproglig kompetence,« skriver Lisbeth Gundlund Jensen og Ina-Maria Nielsen i kronikken.

Relativ sejr

I 2005 fik både folkeskolen og gymnasiet en **litteraturkanon** for netop at styrke især de ældre litterære klassikere i undervisningen. Ophavsmanden til kanonen var professor Torben Weinreich, der var bekymret over, at den gamle kvalitetslitteratur var ved at glide ud af skolen. Selv om han fik sin kanon, er Torben Weinreich endnu mere pessimistisk i dag:

»Kanonen er død. Den fik en kort levetid i starten, fordi den skabte debat og betød nye udgivelser af klassikerne. Men det virker ikke, som om den ældre litteratur er gangbar i skole og gymnasium i dag. Eleverne modarbejder det og gider det ikke. Mit indtryk er, at de fleste lærere kasserer de ældre klassikere, fordi det er ældre og fremmedartet litteratur, som eleverne reagerer negativt på. Det besvær gider lærerne ikke have.«

Heller ikke i folkeskolen er kanonforfatterne repræsenterede på topti-listen over hovedværkerne i dansk ved folkeskolens afgangsprøve i 2015. Den ældste tekst på hitlisten er fra 1992, og de syv er skrevet efter årtusindeskiftet.

Gennem tiderne er unges læsevaner blevet belyst, og det har ofte givet anledning til bekymrede miner i forældre- og bedsteforældregenerationen.

Voksnes bekymring om unges mangel på kvalitetssans har materialiseret sig i alt fra de snart 100 år gamle »Flemming«-bøger til nutidens fantasyromaner og »teen sick lit«-genre om unge selvskadere og selvmordskandidater.

Bekymringen er dog ikke afgrænset til de unge og til dansk litteratur. I begyndelsen af september offentliggjorde det amerikanske National Endowment of Arts således en opgørelse, der viser, at andelen af voksne amerikanere, der læser en eller anden form for litteratur af lyst er faldet til et

rekordlavt niveau. Kun 43 procent af de voksne amerikanere har læst en roman, en novelle, et digt eller et skuespil i løbet af det seneste år. Det er det laveste siden målingerne begyndte i 1982.

Litteraturens deroute bekymrer Torben Weinreich

»Den verden, vi lever i, prioriterer det funktionelle. Det, vi bruger vores tid på, skal kunne bruges lige her og nu. I den sammenhæng står litteraturen svagt, fordi den har et bredere sigte og formål. Litteratur og **dannelse** er ikke så måleligt,« siger han.

Samfundet er blevet rastløst. Digitale medier har ændret vores hverdag, kommunikation og interaktion med andre mennesker, og i dette »medialiserede« samfund er det blevet svært at fordybe sig. Det er ikke kun et problem hos de unge, men også hos forældrene, pointerer Birgitte Darger, der er formand for gymnasiets dansklærere.

»Den overfladiske måde at bruge moderne medier på ligger i os allesammen. Da jeg var barn og ung, gik jeg hjem efter skole og satte mig i den sofa, jeg sidder i nu, som jeg har arvet fra mine forældre, og så læste jeg i timevis. Nu kan jeg kun læse seks sider i en bog, før jeg tænker, at jeg hellere må tjekke min mobil,« fortæller hun.

Birgitte Darger mener dog ikke, at det kun er litteraturen, der rammes af moderne menneskers **rastløshed**. Bare det at åbne en avis og læse en længere artikel til ende kan være en udfordring.

»Der er sket noget med vores evne til **fordybelse**. Det kræver fordybelse at læse litteratur, men det kræver også fordybelse at læse en længere artikel eller følge argumentationen i en blog, der fylder mere end fire linjer. Vi har vænnet os til, at alt i dag bliver præsenteret i et kort format, politikerne skriver jo også flere tweets, end de skriver blogs i dag« siger Birgitte Darger.

En opgave for gymnasierne

Gymnasierne er nødt til at tage højde for elevernes manglende koncentrationsevne, selv om det ikke kan regnes som klassisk undervisning, mener hun.

»Jeg ser det tydeligt som lærer. Bare det at åbne en avis virker uoverskueligt for mange elever. Vi skal måske indføre læsestunder, hvor alle mobiler lægges væk, så der bliver rum for fordybelse. Vi er nødt til i fremtiden at tænke det ind som et vilkår. « siger Birgitte Darger.

Teksten er blevet redigeret for at opfylde eksamenskrav uden forfatterens forudgående samtykke.

Opgave I

(maksimum 30 point)

1.

- Forklar betydningen af ordet "**litteraturkanon**" som det bruges i teksten.
- Forklar betydningen af ordet "**afkodningsniveau**" som det bruges i teksten.
- Forklar betydningen af ordet "**rastløshed**" som det bruges i teksten.
- Forklar betydningen af ordet "**dannelse**" som det bruges i teksten.
- Forklar betydningen af ordet "**fordybelse**" som det bruges i teksten.

(maks. 5 ×1 point)

2. Gundlund Jensen og Ina-Maria Nielsen mener, at "Mange unge i gymnasiet er i tiltagende grad ikke i stand til at læse eller skrive tekster, der afviger særlig meget fra det typiske afkodningsniveau, der fylder deres fritid, hvilket truer med at gøre dem historieløse og dårligt udrustede dannelsesmæssigt."

Forklar, hvorfor mange unge mangler dannelse og kan betegnes som historieløse.

Er du enig? (hvorfor/hvorfor ikke?)

(maks. 5 point)

3. Torben Weinreich mener, at "Den verden, vi lever i, prioriterer det funktionelle. Det, vi bruger vores tid på, skal kunne bruges lige her og nu. I den sammenhæng står litteraturen svagt, fordi den har et bredere sigte og formål. Litteratur og dannelse er ikke så måleligt"

Forklar Weinreichs synspunkt.

(maks. 5 point)

4. En undersøgelse viser, at "andelen af voksne amerikanere, der læser en eller anden form for litteratur af lyst er faldet til et rekordlavt niveau. Kun 43 procent af de voksne amerikanere har læst en roman, en novelle, et digt eller et skuespil i løbet af det seneste år."

Vurder, om denne udvikling er problematisk (begrund dit svar)

(maks. 5 point)

5. Birgitte Darger siger, at "det kræver også fordybelse at læse en længere artikel eller følge argumentationen i en blog, der fylder mere end fire linjer. Vi har vænnet os til, at alt i dag bliver præsenteret i et kort format, politikerne skriver jo også flere tweets, end de skriver blogs i dag"

Forklar, hvordan politikerne foretrækker at kommunikere. Diskuter de positive og negative konsekvenser af denne kommunikationsform.

(maks. 5 point)

6. Birgitte Darger siger, at "Vi skal måske indføre læsestunder, hvor alle mobiler lægges væk, så der bliver rum for fordybelse. Vi er nødt til i fremtiden at tænke det ind som et vilkår."

Forklar, hvordan lærerne bliver nødt til at ændre måden, de underviser på. Vurder, om de tilpasser undervisningen til eleverne.

(maks. 5 point)

Opgave II

(maksimum 30 point)

Torben Weinreich siger, "det virker ikke, som om den ældre litteratur er gangbar i skole og gymnasium i dag. Eleverne modarbejder det og gider det ikke."

Diskuter synspunktet i ovenstående citat.

Forklar din mening i en kommentar på 100-150 ord.

Opgave III

(maksimum 40 point)

Skriv et essay på cirka 300 ord om ét af disse to emner, hvor du overvejer argumenter for og imod.

- "Karakterer og prøver i skolen skal afskaffes"

eller:

- Hans Christian Andersen: "Livet er den eneste rigtige læremester eller skole"